

WSPÓLNIE
CHROŹNYMY
KLIMAT

Rzeka a Ty – jak moŹesz pomóc?

Nie musisz być hydrologiem ani urzędnikiem, Źeby chronić rzeki. Oto kilka działań, które kaŹdy z nas moŹe podjąć:

- Nie pozostawiaj odpadów i śmieci nad wodą.
- Wspieraj inicjatywy obywatelskie na rzecz ochrony rzek, np. włączaj się w akcje sprzątania rzek organizowane w twojej okolicy.
- JeŹli widzisz, Źe ktoś zanieczyszcza rzekę, zgłaszaj to do inspektoratu ochrony środowiska.
- Wspieraj ekologiczne planowanie przestrzenne w swoim mieście.
- JeŹli masz ogród lub działkę – zostaw „dziki zakątek” – daj przestrzeń wodzie.

Opracowanie treści: Młodzieżowa Rada Klimatyczna

Źródła:

- WWF Polska (2022), „Przywracamy życie rzekom”
- EEA (2023), State of Europe's Waters
- Brzezińska W. (2024), „Rzeki jako wskaźniki zmian klimatu w Polsce”
- PAN, Komitet Gospodarki Wodnej, „Polityka wodna i przywracanie naturalnych funkcji rzek”

Przeczytaj-
nie wyrzucaj.
Podaj dalej!

Skontaktuj się z nami

- @ mlodziejowa.rada.klimatyczna@klimat.gov.pl
- gov.pl/web/klimat/MRK
- www.facebook.com/mlodziejowaradaklimatyczna
- @mlodziejowaradaklimatyczna

**„CHCESZ ZROZUMIEĆ KLIMAT?
SPÓJRZ NA RZEKI.
CHCESZ COŚ ZMIEŃIĆ?
DZIAŁAJ Z NURTEM PRZYRODY.”**

Rzeka – czym właściwie jest?

Choć dla wielu z nas rzeka to po prostu „płynąca woda”, w rzeczywistości to **kompleksowy ekosystem**, który pełni niezastąpioną rolę w przyrodzie i dla człowieka. Rzeki łączą góry z morzami, transportują wodę, składniki odżywcze i... kształtują krajobraz.

W naturalnych warunkach rzeka:

- zakręca (tworzy meandry),
- zalewa pobliskie tereny w czasie wezbrań,
- ma kontakt z roślinnością nadbrzeżną (lasy łęgowe, łąki),
- tworzy siedliska dla ryb, ptaków, płazów i owadów wodnych.

Rzeka to także **naturalny regulator lokalnego klimatu** – chłodzi w czasie upałów, dostarcza wody i umożliwia jej retencję w krajobrazie.

Rzeki mają duże znaczenie kulturowe. Od tysiącleci dostarczały ludziom wody do picia i nawadniały uprawy. To właśnie nad rzekami powstawały osady, rozwijały się miasta.

Polskie rzeki

W Polsce mamy około **150 tysięcy kilometrów** rzek, strumieni i potoków, z czego:

- największe rzeki to Wisła, która ma ponad 1000 km długości i Odra mająca 840 km długości.
- **90% dużych rzek** zostało uregulowanych i przekształcanych w XX wieku, (czyli rzeki przegrodzone progami i zaporami, z wyprostowanymi korytami, zabetonowanymi brzegami),
- tylko **ok. 20%** zachowało naturalny charakter (np. Biebrza),
- wiele rzek przestało być połączonych z terenami zalewowymi, które działały jak naturalne „gąbki”.

CZY WIESZ, ŻE...

RZKA W NATURALNYM KORYCIE ZATRZYMUJE NAWET 10 RAZY WIĘCEJ WODY NIŻ TA SAMA RZKA PO REGULACJI?

Co zagraża rzekom – i dlaczego troska o nie jest ważna

Zmiana klimatu

- Coraz częstsze susze hydrologiczne (niskie przepływy latem).
- Niewielkie opady zimą i wcześniejsze roztopy – wezbrania już w lutym/marcu zamiast w kwietniu, co np. umożliwia rybom wiosenne tarło.
- Wyższa temperatura wody – sprzyjająca m.in. występowaniu przydych (zaniski poziom tlenu dla ryb).

Zanieczyszczenia

Do rzek trafiają między innymi:

- substancje biogenne z pól (m.in. azot, fosfor),
- ścieki bytowe i przemysłowe oraz wody z kanalizacji deszczowej,
- mikroplastik i chemikalia z domów.

Zabudowa hydrotechniczna

- Skanalizowane rzeki mają szybszy przepływ, mniejszą bioróżnorodność i nie zatrzymują wody. To zwiększa ryzyko zarówno powodzi błyskawicznej, jak i suszy.

Renaturyzacja – co to takiego i po co ją robić?

Renaturyzacja rzek to przywracanie ich naturalnych funkcji – poprzez odtworzenie meandrów, tworzenie terenów zalewowych, usuwanie progów i przywracanie kontaktu z roślinnością nadbrzeżną.

Korzyści z renaturyzacji:

- zwiększenie zdolności retencyjnych,
- poprawa jakości wody (naturalna filtracja),
- większa bioróżnorodność – powrót gatunków (np. bobrów, zimorodków),
- zwiększone bezpieczeństwo powodziowe,
- atrakcyjność turystyczna i rekreacyjna.

Przykład z Polski:

Rzeka Biała Tarnowska (woj. małopolskie) – dzięki współpracy lokalnych władz z organizacjami pozarządowymi, m.in. WWF, udało się usunąć bariery w korycie rzeki oraz odtworzyć naturalne fragmenty koryta. W efekcie powstały lepsze warunki dla życia i wędrówki ryb, a jednocześnie wzrosło bezpieczeństwo powodziowe okolicznych mieszkańców.

